

**Către
Curtea Constituțională a României**

Referitor dosar: 2332AI/2022

Termen: 09.11.2022

DOMNULE PREȘEDINTE,

Subscrisa Coaliția pentru Apărarea Statului de Drept, asociație fără scop patrimonial, non-guvernamentală, cu sediul în București,, înregistrată în Registrul Special sub nr. 28/23.03.2021, CUI: 44037400, e-mail: asociatiaCASD@gmail.com, tel:, reprezentată legal de Elena Radu, în calitate de președinte,

Și

Subsemnata **Elena Radu**, având CNP: 2791026163231..., cu domiciliul în, **avocat în cadrul Baroului București**,, e-mail:

depunem următorul

MEMORIU/AMICUS CURIAE

Preambul

Subscrisa cunoaște faptul că din punct de vedere procedural nu are calitatea de intervenient (parte) în cadrul prezentei cauze. Din acest motiv precizăm faptul că prezenta opinie nu a fost formulată cu scopul de obține o calitate procesuală în cauză și vă solicităm să nu o calificați ca fiind o cerere de intervenție în interes accesoriu sau principală, în sensul art. 62 și 63 CPC.

Drept urmare, depunem prezentul *amicus curiae*, intervenție juridică distinctă de cea a intervenției și care este recunoscută ca atare de instanțele din sistemele de drept de tip *common law*, inclusiv de Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Prin *amicus curiae* se permite persoanelor calificate într-un anumit domeniu să participe la procedură, observațiile fiind de natură să sprijine soluționarea corectă a cauzei.

În jurisprudența Curții Constituționale, memoriile formulate în calitate de *amicus curiae* au fost primite, ele fiind examinate alături de cererile părților cauzei (spre exemplu: Decizia nr. 780 din 17 noiembrie 2015, Decizia nr. 308 din 28 martie 2012, Decizia nr. 637 din 13 octombrie 2015 -; Decizia nr. 56 din 5 februarie 2014; Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014, Decizia nr. 283 din 21 mai 2014, Decizia nr. 447 din 29 octombrie 2013; Decizia nr. 685 din 7 noiembrie 2018; Decizia nr. 455 din 29 iunie 2021; Decizia nr. 55 din 16 februarie 2022), etc.

Astfel, am formulat prezenta opinie pentru a constitui o bază argumentată ce va sprijini instanța de contencios constituțional în adoptarea unei soluții asupra obiecției de neconstituționalitate care face obiectul prezentului dosar privind **neconstituționalitatea art.206, art.228 alin.5, alin.6, alin.7, art.234 alin.2 și art. 271 din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor, cu analizarea chestiunilor învederate.**

În analiza obiecției de neconstituționalitate formulată de Avocatul Poporului, solicităm Curții Constituționale a României să aibă în vedere următoarele aspecte:

Potrivit **art. 1 alin. (3)** din Constituție, **România este stat de drept**, democratic și social, în care **drepturile și libertățile cetățenilor sunt garantate.**

Unul dintre drepturile garantate de Statul Român cetățenilor săi este **dreptul la un proces echitabil**, astfel cum este prevăzut la **art. 21 alin. (3) din Constituție**, garanție ca implică dreptul la o **instanță independentă și imparțială**, având în vedere dispozițiile **art. 20 alin. (1)** din Constituția României coroborat cu **art. 6 parag. (1)** din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Totodată, obligativitatea asigurării de către Statul Român a **independenței și imparțialității judecătorilor și procurorilor** este **prevăzută în mod expres la art. 124 alin. (2) și (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție.** Pentru asigurarea acestei garanții, în Constituție fiind prevăzute **în mod expres și incompatibilități pentru funcțiile de judecător și procuror cu orice altă funcție publică sau privată**, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior, conform dispozițiilor **art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2).**

Având în vedere **principiul supremației Constituției României** reglementat de **art. 1 alin. (5) din Constituție**, toate legile adoptate de Parlamentul României, inclusiv cele care reglementează **statul judecătorilor și procurorilor** trebuie să respecte **dispozițiile constituționale și să cuprindă norme care asigură independența și imparțialitatea judecătorilor**, astfel încât dreptul cetățenilor români la un proces echitabil să fie garantat și efectiv.

În exercitarea rolului său prevăzut de **art. 142 alin. (1) din Constituție**, de garant al supremației Constituției, Curtea Constituțională trebuie să vegheze la respectarea de către Parlamentul României a dispozițiilor constituționale în procedura de legiferare, iar legile adoptate de către Parlament să fie conforme cu Constituția României și cu voința exprimată de poporul român cu ocazia referendumului în exercitarea suveranității naționale care îi aparține potrivit **art. 2 din Constituție.**

Totodată, având în vedere rolul deosebit pe care îl are în Statul Român, Curtea Constituțională trebuie să vegheze ca deciziile sale să fie respectate de către toți cetățenii și toate autoritățile publice din România, având în vedere că acestea sunt general obligatorii potrivit **art. 147 alin. (4) din Constituție**, iar prin intermediul legilor adoptate de către Parlamentul României să nu se deroge de la principiile și normele constituționale și nici să nu se creeze categorii de cetățeni care sunt exonați de obligația constituțională de

respectare a deciziilor pronunțate de Curtea Constituțională a României, deoarece într-o asemenea situație s-ar încălca principiul legalității reglementat de art. 1 alin. (5) din Constituție, principiul nediscriminării reglementat de art. 16 alin. (1) și (2) din Constituție și chiar rolul Curții Constituționale de garant al supremației Constituției, prevăzut de art. 142 alin. (1) din Constituție.

- I. În privința neconstituționalității dispozițiilor **art. 271** din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor solicităm Curții Constituționale a României să aibă în vedere următoarele aspecte:

I.1. Legislația actuală privind răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor și jurisprudența Curții Constituționale în materie

Legislația în vigoare privind Statutul judecătorilor și procurorilor (Legea nr. 303/2004) cuprinde la *"Capitolul II Răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor"*, art. 99 în care se prevede la litera ș) următoarele:

"Constituie abateri disciplinare:

ș) nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii."

Această abatere disciplinară a fost introdusă prin art. I pct. 3 al *Legii nr. 24 din 17 ianuarie 2012 pentru modificarea și completarea Legii nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor și a Legii nr. 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii*.

Înainte de promulgare, Legea nr. 24/2012 a fost supusă controlului de constituționalitate cu privire la introducerea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii.

Prin Decizia nr. 2 din 11 ianuarie 2012, Curtea Constituțională a respins obiecția de neconstituționalitate, statuând următoarele:

*"În ceea ce privește **dispozițiile art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004**, modificată, care reglementează ca abatere disciplinară "nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii", Curtea constată că acestea **dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție**.*

*Potrivit **art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală**, "Înalta Curte de Casație și Justiție asigură interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, potrivit competenței sale". În temeiul textului constituțional citat au fost reglementate prevederile art. 329 din Codul de procedură civilă, potrivit cărora "Pentru a se asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către toate instanțele judecătorești, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, din oficiu sau la cererea ministrului justiției, colegiul de conducere al Înaltei Curți de Casație și Justiție, colegiile de conducere ale curților de apel, precum și Avocatul Poporului au îndatorirea să ceară Înaltei Curți de Casație și Justiție să se pronunțe asupra problemelor de drept care au fost*

soluționate diferit de instanțele judecătorești".

Necesitatea unei jurisprudențe unitare a fost subliniată în repetate rânduri de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a observat în acest sens că divergențele profunde de jurisprudență sunt susceptibile de a crea un climat general de incertitudine și insecuritate juridică. De exemplu, prin Hotărârea din 1 decembrie 2005, pronunțată în Cauza Păduraru împotriva României, această Curte, constatând că "divergențele de jurisprudență constituie, prin natura lor, consecința inerentă oricărui sistem judiciar ce se sprijină pe un ansamblu de instanțe de fond cu autoritate asupra circumscripției lor teritoriale", a considerat ca, "în lipsa unui mecanism care să asigure coerența practicii jurisdicțiilor naționale, asemenea divergențe profunde de jurisprudență, ce persistă în timp și țin de un domeniu ce prezintă un mare interes social, sunt de natură să dea naștere unei incertitudini permanente [...] și să diminueze încrederea publicului în sistemul judiciar, care reprezintă una dintre componentele fundamentale ale statului de drept" (paragraful 98). În acest context, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a mai arătat că "rolul unei jurisdicții supreme este tocmai cel de a regla contradicțiile de jurisprudență" (Hotărârea din 28 octombrie 1999, pronunțată în Cauza Zielinski și Pradal amp; Gonzalez ș.a. împotriva Franței, paragraful 59).

Considerente similare au fundamentat și respingerea de către Curtea Constituțională a excepțiilor de neconstituționalitate care au privit dispozițiile art. 329 din Codul de procedură civilă (atât înainte, cât și după modificarea acestui text prin Legea nr. 202/2010 privind unele măsuri pentru accelerarea soluționării proceselor, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 714 din 26 octombrie 2010).

Cu acele prelejudici, **Curtea Constituțională a statuat**, printre altele, că **prevederile menționate, "care îndrituiesc Înalta Curte de Casație și Justiție să unifice diferențele de interpretare și aplicare a aceluiași text de lege de către celelalte instanțe judecătorești naționale, pronunțând în acest scop soluții numai în interesul legii, care nu au efect asupra hotărârilor judecătorești examinate și nici cu privire la situația părților din acele procese, nu aduc atingere normelor constituționale invocate de autorii excepției, ci, dimpotrivă, contribuie, [...], la asigurarea exigențelor statului de drept."** (de exemplu, Decizia nr. 600 din 14 aprilie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 395 din 11 iunie 2009; a se vedea și, mai recent, Decizia nr. 1.560/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 139 din 24 februarie 2011).

Față de cele arătate, **Curtea subliniază, în acord cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului invocată, că principiul independenței judecătorilor nu exclude intervenția instanțelor de control judiciar pe calea exercitării căilor de atac împotriva hotărârilor judecătorești, și nici pronunțarea de către instanța supremă a unor decizii menite să unifice diferențele de interpretare și aplicare a aceluiași text de lege.** De altfel, scopul legiuitorului constituțional nu a fost acela de a reglementa o ingerință a Înaltei Curte de Casație și Justiție în activitatea de judecată a instanțelor, ci **stabilirea unei practici unitare, atunci când se face dovada că problemele de drept care formează obiectul judecății au fost soluționate în mod diferit prin hotărâri judecătorești irevocabile.**

Potrivit **art. 147 alin. (4)** teza a doua din Legea fundamentală, "de la data publicării, deciziile [n.a. - Curții Constituționale] sunt general obligatorii și au putere numai pentru viitor".

Textul constituțional citat nu distinge nici în funcție de tipurile de decizii pe care Curtea Constituțională le pronunță, nici în funcție de conținutul acestor decizii, ceea ce conduce la concluzia că toate deciziile acestei Curți, în întregul lor, sunt general obligatorii.

Curtea Constituțională s-a pronunțat în acest sens, de exemplu prin Decizia nr. 847 din 8 iulie

2008, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 605 din 14 august 2008, prin care a reținut că "decizia de constatare a neconstituționalității face parte din ordinea juridică normativă, prin efectul acesteia prevederea neconstituțională încetându-și aplicarea pentru viitor". Tot astfel, prin Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că "puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta." Curtea a mai statuat că "atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei." (Decizia nr. 1.415 din 4 noiembrie 2009, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 796 din 23 noiembrie 2009, sau Decizia nr. 414 din 14 aprilie 2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291 din 4 mai 2010.)

Astfel fiind, Curtea reține, în acord cu cele statuate prin Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011 asupra proiectului de lege privind revizuirea Constituției României, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011, că reglementarea criticată dă expresie dispozițiilor art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit căroră "În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie", coroborate cu cele **ale art. 142 alin. (1), conform căroră "Curtea Constituțională este garantul supremației Constituției"**.

Cu referire la ambele categorii de decizii, Curtea constată că dau expresie unei competențe specifice, strict prevăzute de lege. Prin urmare, **contrar susținerilor sesizării, respectarea lor nu împiedică exercitarea competențelor legale ale instanțelor de judecată. Pentru a se pronunța, instanțele trebuie să aibă în vedere și să aplice, deopotrivă, atât dispozițiile dreptului intern, cât și tratatele internaționale la care România este parte, potrivit distincțiilor impuse de dispozițiile art. 20 și art. 148 din Constituție.** Judecata instanțelor poartă însă întotdeauna asupra unui caz concret; cadrul procesual specific fiecărei cauze determină, de fiecare dată, interpretarea și aplicarea în mod corespunzător a dispozițiilor incidente în materie.

Curtea mai reține, cu privire la textul constituțional invocat în susținerea criticilor de neconstituționalitate, că acesta prevede, alături de garanția independenței judecătorilor, și obligația acestora de a se supune numai legii. Noțiunea de "lege" prevăzută de art. 124 alin. (3) din Constituție "este folosită în sensul său larg, care include și Constituția, ca Lege fundamentală, dar și toate celelalte acte normative, cu forță juridică echivalentă legii sau inferioară acesteia, care constituie ansamblul normativ pe care trebuie să se fundamenteze actul de justiție." (Decizia nr. 799 din 17 iunie 2011, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 440 din 23 iunie 2011). Astfel fiind și văzând că obligativitatea deciziilor în discuție este consacrată de Constituție, care constituie o lege în sensul art. 124 din Legea fundamentală, Curtea constată că sunt neîntemeiate criticile formulate prin raportare la acest text constituțional.

De altfel, aceste critici, care pornesc de la premisa erorilor de judecată pe care cele două instanțe le pot comite în deciziile pe care le pronunță, vizează, în esență, chiar dispozițiile constituționale care consacră obligativitatea acestor decizii. Or, **este inadmisibil ca pe calea unei sesizări de neconstituționalitate să fie criticată chiar Constituția.**

Curtea constată că principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu

respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.”

I.2. Eliminarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii – încălcă principiile, valorile și exigențele Constituției României

Potrivit jurisprudenței constante a Curții Constituționale, **intenția legiuitorului rezultă din Expunerea de motive** a proiectului de lege, iar **intenția legiuitorului nu trebuie și nu poate fi ignorată**. (a se vedea Decizia CCR nr. 265/2014, parag. 36 și 37).

În **Expunerea de motive** a Proiectului de privind statutul judecătorilor și procurorilor înregistrat la Camera Deputaților sub nr. 440/2022, iar la Senat sub nr. L612/2022 se menționează:

”Prin proiectul de lege se propun următoarele:

....

Eliminarea abaterii disciplinare care viza: „nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii”. O astfel de propunere are în vedere jurisprudența recentă a Curții de Justiție a Uniunii Europene (CJUE). Astfel, în hotărârea pronunțată în data de **21 decembrie 2021 în cauzele conexate C-357/19, C-379/19, C-547/19, C-811/19 și C-840/19, Euro Box Promotion și alții, CJUE a reținut că** „principiul supremației dreptului Uniunii trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări sau unei practici naționale potrivit căreia instanțele naționale de drept comun sunt ținute de deciziile curții constituționale naționale și nu pot, din acest motiv și cu riscul săvârșirii unei abateri disciplinare, să lase neaplicată din oficiu jurisprudența rezultată din deciziile menționate, chiar dacă ele consideră, în lumina unei hotărâri a Curții, că această jurisprudență este contrară articolului 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE sau articolului 325 alineatul (1) TFUE sau Deciziei 2006/928.” În situația în care CJUE pronunță o hotărâre prin care constată că dreptul UE se opune unei legislații interne, autoritățile naționale cu atribuții de reglementare în domeniul vizat ar trebui să ia măsurile pentru asigurarea respectării dreptului UE. Totodată, persoanele private pot angaja în fața instanțelor naționale răspunderea statului pentru prejudiciile cauzate de nerespectarea dreptului UE. Principiul supremației dreptului UE nu exonerează statele membre de obligația de a elimina din ordinea lor juridică internă dispozițiile incompatibile cu dreptul UE”.

Se poate observa astfel că **intenția legiuitorului** a fost aceea de **eliminare din legislația în vigoare** a răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, **răspundere disciplinară care se găsește în reglementarea actuală la art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004.**

Din ansamblul dispozițiilor **art. 271 din LEGEA privind statutul judecătorilor și**

procurorilor, se poate constata că noua reglementare a reformat materia răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, aducând modificări în conținutul dispozițiilor ce reglementează faptele care constituie abatere disciplinară, una dintre aceste modificări privind scoaterea din categoria abaterilor disciplinare a judecătorilor și procurorilor a nerespectării deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii.

Astfel, în concepția noii Legi privind statutul judecătorilor și procurorilor, nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii **nu mai reprezintă o abatere disciplinară, cu consecința unei exonerări de răspundere a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor obligatorii ale CCR și/sau hotărârilor obligatorii ale ICCJ, care reprezintă obligații profesionale ale judecătorilor și procurorilor.**

Se poate observa astfel că "omisiunea" din art. 271 din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor reprezintă, în fapt, o "scoatere" din legislația actuală din categoria abaterilor disciplinare a judecătorilor și procurorilor a nerespectării deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, respectiv eliminarea dispozițiilor actualului art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004.

Așa cum a statuat CCR prin decizia nr. 2/2012, dispozițiile art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004, modificată, dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție.

Abaterea disciplinară reglementată de actualul art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004 derivă din principiul fundamental al legalității și rezultă din încălcarea dispozițiilor legale referitoare la nerespectarea dispozițiilor exprese și obligatorii prevăzute de art. 147 alin. (4) din Constituție și art. 126 alin. (3) din Constituție.

Raportând aceste concluzii la materia aflată în discuție, trebuie analizat în ce măsură reglementarea cazurilor în care poate fi invocată abaterea disciplinară a judecătorilor și procurorilor - în speță eliminarea din categoria abaterii disciplinare a nerespectării deciziilor obligatorii ale CCR și ale hotărârilor obligatorii ale ICCJ în soluționarea recursurilor în interesul legii - se constituie într-o încălcare a principiilor, valorilor și exigențelor constituționale.

În acest sens, învederăm că în jurisprudența sa, în cazul "scoaterii" din legislația în vigoare a unor prevederi printr-o nouă reglementare, Curtea Constituțională a analizat dacă această scoatere/eliminare se constituie într-o încălcare a principiilor, valorilor și exigențelor constituționale. Invocăm în acest sens Decizia CCR nr. 302 din 04 mai 2017 (prin care a analizat constituționalitatea dispozițiilor art. 281 alin. (1) lit. b) din Noul Cod de procedură penală ca urmare a scoaterii din categoria nulităților absolute a dispozițiilor referitoare la competența materială și după calitatea persoanei a organului de urmărire penală care se regăseau în Vechiul Cod de procedură penală) și a constatat că este neconstituțională

soluția legislativă cuprinsă în dispozițiile art. 281 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură penală, care nu reglementează în categoria nulităților absolute încălcarea dispozițiilor referitoare la competența materială și după calitatea persoanei a organului de urmărire penală).

În prezenta cauză, fiind vorba de o situație similară ca cea analizată prin Decizia nr. 302/2017, respectiv de scoatere printr-o nouă reglementare din legislația existentă a unor prevederi, este necesar să se folosească același raționament logico-juridic folosit de CCR în decizia nr. 302/2017 pentru a se analiza dacă eliminarea prevederilor în vigoare se constituie într-o încălcare a principiilor, valorilor și exigențelor constituționale.

Pe cale de consecință, din analiza succesiunii în timp a dispozițiilor ce reglementează faptele care constituie abatere disciplinară ale judecătorilor și procurorilor, concluzia care se impune este că, prin Legea care face obiectul analizei controlului de constituționalitate, legiuitorul a apreciat că încălcarea dispozițiilor referitoare la deciziile obligatorii ale CCR și ale hotărârilor obligatorii ale ICCJ în soluționarea recursurilor în interesul legii nu mai reprezintă o încălcare atât de gravă încât să determine incidența unei sancțiuni disciplinare, ridicând la rang de drept acordat judecătorului sau procurorului nerespectarea deciziilor și hotărârilor a căror aplicabilitate este obligatorie conform Constituției.

Din această perspectivă, în jurisprudența sa, în analiza scopului pentru care o măsură legislativă a fost adoptată, instanța de contencios constituțional a avut în vedere fie expunerea de motive a actului respectiv (a se vedea Decizia nr. 462 din 17 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 775 din 24 octombrie 2014), fie elemente legislative ce conturează scopul avut în vedere de legiuitor (a se vedea în acest sens Decizia nr. 279 din 23 aprilie 2015).

În continuare analizăm scopul măsurii legislative adoptate în noua reglementare care prevede eliminarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea deciziilor CCR și a hotărârilor obligatorii ale ICCJ, prin prisma celor două abordări avute în vedere de CCR în decizia nr. 302/2017:

a) Intenția legiuitorului care rezultă din Expunerea de motive:

Așa cum am arătat mai sus, referitor la reglementarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor, în **Expunerea de motive** s-a arătat că *"eliminarea abaterii disciplinare care viza nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție..."*, este fundamentată pe deciziile CJUE din 21 decembrie 2021.

Pentru a analiza dacă motivele invocate, în Expunerea de motive, de inițiatorul proiectului de lege pentru eliminarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor obligatorii ale CCR și ale hotărârilor obligatorii ale ICCJ în

soluționarea recursurilor în interesul legii, **se constituie într-o încălcare a principiilor, valorilor și exigențelor constituționale**, trebuie avute în vedere atât argumentele invocate în hotărârea CJUE indicată în expunerea de motive, cât și dispozițiile Constituției României, luând în considerare faptul că legile interne (inferioare Constituției) nu pot să conțină norme contrare Constituției și pot numai să dea expresie și eficiență dispozițiilor constituționale.

Astfel, în considerentele hotărârii pronunțate la 21 decembrie 2021, **CJUE a reținut că:**

” 246. Astfel, în Hotărârea din 15 iulie 1964, Costa (6/64, EU:C:1964:66, p. 1158-1160), Curtea a stabilit principiul supremației dreptului comunitar, înțeles în sensul că consacră prevalența acestui drept asupra dreptului statelor membre. În această privință, Curtea a constatat că instituirea prin Tratatul CEE a unei ordini juridice proprii, acceptată de statele membre pe bază de reciprocitate, are drept corolar imposibilitatea statelor menționate de a face să prevaleze, împotriva acestei ordini juridice, o măsură unilaterală ulterioară sau de a opune dreptului născut din Tratatul CEE norme de drept național, indiferent de natura acestora, altfel existând riscul ca acest drept să își piardă caracterul comunitar și ca fundamentul juridic al Comunității înseși să fie pus în discuție. În plus, forța executivă a dreptului comunitar nu poate varia de la un stat membru la altul în funcție de **legile interne** ulterioare, altfel existând riscul ca realizarea scopurilor Tratatului CEE să fie pusă în pericol, și nici nu poate da naștere unei discriminări pe motiv de cetățenie sau naționalitate, interzisă de acest tratat.

248. Aceste caracteristici esențiale ale ordinii juridice a Uniunii și importanța respectării care îi este datorată au fost de altfel **confirmate de ratificarea, fără rezerve, a tratatelor de modificare a Tratatului CEE și în special a Tratatului de la Lisabona**. Astfel, **cu ocazia adoptării acestui tratat, Conferința reprezentanților guvernelor statelor membre a ținut să amintească în mod expres, în Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona** (JO 2012, C 326, p. 346), că, în conformitate cu jurisprudența constantă a Curții, tratatele și legislația adoptată de Uniune pe baza tratatelor au prioritate în raport cu dreptul statelor membre, în condițiile prevăzute de jurisprudența menționată anterior.

249. Trebuie adăugat că **articolul 4 alineatul (2) TUE** prevede că Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele. Or, Uniunea nu poate respecta o astfel de egalitate decât dacă statele membre se află, în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, în imposibilitatea de a face să prevaleze, împotriva ordinii juridice a Uniunii, o măsură unilaterală, indiferent de natura acesteia.

250. **După intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona**, Curtea a confirmat în mod constant jurisprudența anterioară referitoare la principiul supremației dreptului Uniunii, principiu care impune tuturor autorităților statelor membre să dea efect deplin diferitor norme ale Uniunii, întrucât dreptul statelor membre nu poate aduce atingere efectului recunoscut acestor diferite norme pe teritoriul statelor menționate [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctul 244, precum și jurisprudența citată, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 156, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 78 și jurisprudența citată].

251. Astfel, **în temeiul principiului supremației dreptului Uniunii, invocarea de către un stat membru a unor dispoziții de drept național, fie ele și de natură constituțională, nu poate aduce**

atingere unității și eficacității dreptului Uniunii. Într-adevăr, conform unei jurisprudențe consacrate, efectele asociate principiului supremației dreptului Uniunii se impun tuturor organelor unui stat membru, **fără ca, în special, dispozițiile interne, inclusiv de ordin constituțional, să poată împiedica acest lucru** [Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, punctul 245, precum și jurisprudența citată, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Ż. (Camera de control extraordinar și cauze publice a Curții Supreme – Numire), C-487/19, EU:C:2021:798, punctul 157, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 79 și jurisprudența citată].

252. În această privință, trebuie amintit mai ales că principiul supremației impune instanței naționale însărcinate cu aplicarea, în cadrul competenței proprii, a dispozițiilor dreptului Uniunii obligația, în cazul în care nu poate să procedeze la o interpretare a reglementării naționale care să fie conformă cu cerințele dreptului Uniunii, să asigure efectul deplin al cerințelor acestui drept în litigiul cu care este sesizată, lăsând neaplicată, dacă este necesar, din oficiu, orice reglementare sau practică națională, chiar și ulterioară, care este contrară unei dispoziții de drept al Uniunii care are efect direct, fără a trebui să solicite sau să aștepte eliminarea prealabilă a acestei reglementări sau practici naționale pe cale legislativă sau prin orice alt procedeu constituțional a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 mai 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România” și alții, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 și C-397/19, EU:C:2021:393, punctele 247 și 248, precum și Hotărârea din 23 noiembrie 2021, IS (Nelegalitatea ordonanței de trimitere), C-564/19, EU:C:2021:949, punctul 80.”

Se poate observa astfel că cele reținute de către CJUE în cadrul acestei hotărâri potrivit căreia supremația dreptului Uniunii este peste dispozițiile interne de ordin constituțional ale statelor membre sunt în contradicție atât cu art. 4 din TUE (Tratatul privind Uniunea Europeană), cât și cu prevederile Constituției României, așa cum vom arăta în continuare.

Articolul 4 din TUE prevede:

”(1) În conformitate cu **articolul 5, orice competență care nu este atribuită Uniunii prin tratate aparține statelor membre.**

(2) **Uniunea respectă egalitatea statelor membre în raport cu tratatele, precum și identitatea lor națională, inerentă structurilor lor fundamentale politice și constituționale,** inclusiv în ceea ce privește autonomia locală și regională. Aceasta respectă funcțiile esențiale ale statului și, în special, pe cele care au ca obiect asigurarea integrității sale teritoriale, menținerea ordinii publice și apărarea securității naționale. În special, securitatea națională rămâne responsabilitatea exclusivă a fiecărui stat membru.

(3) În temeiul principiului cooperării loiale, Uniunea și statele membre se respectă și se ajută reciproc în îndeplinirea misiunilor care decurg din tratate.

Statele membre adoptă orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii.

Statele membre facilitează îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și se abțin de la orice

măsură care ar putea pune în pericol realizarea obiectivelor Uniunii.”

Se poate observa astfel că potrivit **art. 4 alin 1 din TUE, Uniunea nu are competențe în domeniile care nu i-au fost atribuite prin Tratat.** Or, **Uniunii nu i-au fost atribuite competențe în modificarea ordinii constituționale a statelor membre sau a dispozițiilor exprese din constituțiile statelor membre și, drept urmare, nici Curtea de Justiție a Uniunii Europene nu își poate extinde competențele dincolo de competențele stabilite Uniunii prin tratate.**

Totodată, potrivit art. 4 alin. (2) din TUE, Uniunea s-a obligat să respecte identitatea națională a statelor membre, inerentă structurilor lor constituționale.

În plus, potrivit art. 11 din Constituția României:

” (1) Statul român se obligă să îndeplinească întocmai și cu bună-credință obligațiile ce-i revin din tratatele la care este parte.

(2) Tratatelor ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern.

*(3) În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte **cuprinde dispoziții contrare Constituției**, ratificarea lui poate avea loc **numai după revizuirea Constituției.**”*

Art. 11 alin. (3) din Constituția a fost introdus în anul 2003 prin legea de revizuire a Constituției în vederea aderării la Uniunea Europeană și are aplicabilitate inclusiv în privința tratatului de aderare la Uniunea Europeană sau a tratatelor de modificare a Uniunii Europene, așa cum vom argumenta în continuare.

În ceea ce privește dispozițiile Constituției României referitoare la forța juridică a dreptului Uniunii și acquisului comunitar pe teritoriul național după aderarea la Uniunea Europeană, este necesar ca în analiză să se aibă în vedere și cronologia modificărilor constituționale și legislative care au intervenit pentru aderarea României la Uniunea Europeană și ratificarea tratatelor UE, respectiv:

(1) În anul 2003, Tratatul Uniunii Europene aveau un anumit conținut.

(2) La data de 17.03.2003 s-a depus la Camera Deputaților o Propunere legislativă de revizuire a Constituției României¹, inițiată de deputați și senatori.

(3) Prin Încheierea din 8 aprilie 2003 Plenul Curții Constituționale a dispus declanșarea procedurii jurisdicționale privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției, depusa la Curte de președintele Camerei Deputaților, împreună cu tabelele cuprinzând semnăturile a 233 de deputați și 94 de senatori, și cu avizul Consiliului Legislativ.

(4) La 16 aprilie 2003 Curtea Constituțională a României a pronunțat Decizia nr. 148 privind constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României², statuând următoarele:

¹ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=3883

² <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/43692>

" II. Cu privire la conținutul propunerii legislative de revizuire a Constituției

Potrivit dispozițiilor Legii fundamentale, Curtea Constituțională retine ca este competența sa examineze constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției, pronunțându-se asupra ansamblului reglementării, cu privire specială asupra respectării condițiilor privitoare la limitele revizuirii, prevăzute de dispozițiile art. 148 din Constituție, și cu privire la respectarea prevederilor tratatelor internaționale în materia drepturilor omului, la care România este parte.

Prevederile **art. 148 din Legea fundamentală** au următorul cuprins:

"(1) Dispozițiile prezentei Constituții privind caracterul național, **independent**, unitar și indivizibil al statului român, forma republicană de guvernământ, integritatea teritoriului, independenta justiției, pluralismul politic și limba oficială nu pot forma obiectul revizuirii.

(2) De asemenea, nici o revizuire nu poate fi făcută dacă are ca rezultat suprimarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale cetățenilor sau a garanțiilor acestora.

(3) Constituția nu poate fi revizuită pe durata stării de asediu sau a stării de urgență și nici în timp de război."

Curtea Constituțională, examinând din acest punct de vedere propunerea legislativă de revizuire a Constituției, observa ca prin noua reglementare se urmărește atingerea următoarelor finalități:

A. Îndeplinirea condițiilor constituționale pentru integrarea României în Uniunea Europeană și pentru aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord

a) Curtea constata ca **pentru crearea cadrului constituțional necesar derulării procesului de integrare a României în structurile euroatlantice autorii propunerii de revizuire a Constituției au în vedere introducerea unor noi dispoziții constituționale, care să permită României să îndeplinească criteriile impuse statelor candidate pentru integrarea euroatlantica. În acest sens se propune introducerea art. 145^{^1} cu denumirea marginală "Integrarea în Uniunea Europeană", și art. 145^{^2} cu denumirea marginală "Aderarea la Tratatul Atlanticului de Nord".**

În ceea ce privește textul propus la **art. 145^{^1}**, Curtea observa ca acesta are în vedere crearea unui cadru constituțional adecvat integrării României în Uniunea Europeană. Calitatea de membru al acestei Uniuni presupune transferul unor atribuții ce țin de suveranitatea statului către Uniunea Europeană. Crearea acestui cadru constituțional se impune cu necesitate, la momentul actual, având în vedere obiectivele strategice ale României, obiective care se bucura de o largă susținere populară. De asemenea, Curtea Constituțională retine ca integrarea în Uniunea Europeană trebuie să aibă loc în urma manifestării exprese de voință a statului candidat și cu respectarea condițiilor incluse în acordurile de preaderare. Dispozițiile cuprinse la **art. 145^{^1}** sunt menite să stabilească regula potrivit căreia aderarea la Uniunea Europeană se face prin lege, adoptată în ședința comună a Camerei Deputaților și a Senatului, cu o majoritate calificată de două treimi din numărul membrilor Parlamentului. De altfel, textul referitor la aderarea prin lege este în deplină concordanță cu dispozițiile art. 58 alin. (1) din Constituție, potrivit cărora "Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării." Curtea considera totodată ca **dispoziția de aderare prin lege are ca scop să supună atenției organului reprezentativ suprem nu numai importanța aderării la Uniunea Europeană, dar și răspunderea ce se rasfrange asupra statului român, în condițiile în care dobândește calitatea de membru al Uniunii Europene. Aceasta răspundere izvorăște, înainte de toate, din consecințele pozitive sau negative ce pot decurge din procesul de aderare, unele izvorând chiar din actul "transferării unor atribuții către instituțiile comunitare", ceea ce poate pune în discuție problema suveranității naționale.**

Cu referire la problema transferării unor atribuții ale României către instituțiile comunitare, Curtea Constituțională retine ca textul art. 145^{^1} are în vedere exercitarea suverană a voinței statului român

de a adera la tratatele constitutive ale Uniunii Europene printr-o lege, a carei adoptare este condiționată de o majoritate calificată de două treimi. **Actul de aderare are o dubla consecință**, și anume, pe de o parte, **transferarea unor atribuții către instituțiile comunitare**, iar pe de altă parte, **exercitarea în comun, cu celelalte state membre, a competențelor prevăzute în aceste tratate**.

Referitor la prima consecință, Curtea reține ca, **prin simpla apartenență a unui stat la un tratat internațional, acesta își diminuează competențele în limitele stabilite de reglementarea internațională**. Din acest prim punct de vedere, apartenența României la Organizația Națiunilor Unite, la Consiliul Europei, la Organizația Statelor Comunități Europene, la Acordul Central European de Comerț Liber etc. sau calitatea României de parte la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale ori la alte tratate internaționale are semnificația unei restrângeri a competențelor autorității statale, o relativizare a suveranității naționale. **Însă aceasta consecință se impune a fi corelată cu cea de-a doua consecință, cea a integrării României în Uniunea Europeană**. Cu privire la acest aspect, Curtea Constituțională reține ca actul de integrare are și semnificația partajării exercițiului acestor atribuții suverane cu celelalte state componente ale organismului internațional. Prin urmare, Curtea Constituțională constata ca prin actele de transfer al unor atribuții către structurile Uniunii Europene, acestea nu dobândesc, prin înzestrare, o "supracompetență", o suveranitate proprie. În realitate, **statele membre ale Uniunii Europene au decis să exercite în comun anumite atribuții care, în mod tradițional, țin de domeniul suveranității naționale**. Este evident că în actuala era a globalizării problematicei omenirii, a evoluțiilor interstatale și a comunicării interindividuale la scara planetară conceptul de suveranitate națională nu mai poate fi conceput ca absolut și indivizibil, fără riscul unei izolări inacceptabile.

Fața de toate acestea, Curtea reține ca, întrucât dezideratul de aderare a României la structurile euroatlantice este legitimat de interesul țării, suveranitatea nu poate fi contrapusă telului de aderare.

Curtea Constituțională urmează să examineze însă dacă dispozițiile referitoare la aderarea la structurile euroatlantice aduc atingere limitelor revizuirii, prin raportare la conceptele de suveranitate și de independență.

Cu privire la suveranitatea statului, ca trasatură peremptorie a acestuia, Curtea observă ca ea **nu intra sub incidența art. 148 din Constituție**, care stabilește limitele revizuirii Constituției, **în schimb intra sub aceasta incidență caracterul independent al statului român**.

Independența este o dimensiune intrinsecă a suveranității naționale, chiar dacă este consacrată de sine statator în Constituție.

În esență, independența are în vedere dimensiunea exterioară a suveranității naționale, conferind statului deplină libertate de manifestare în relațiile internaționale. Sub acest aspect este evident că aderarea la structurile euroatlantice se va face în temeiul exprimării independente a voinței statului român, nefiind vorba de o manifestare de voință impusă de o entitate exterioară României.

Din acest punct de vedere Curtea constată ca introducerea celor două noi articole în Constituție - art. 145¹ și 145² - nu reprezintă o încălcare a dispozițiilor constituționale privitoare la limitele revizuirii.

Pe de altă parte, Curtea mai reține ca **aderarea la Uniunea Europeană, o dată realizată, implică o serie de consecințe care nu s-ar putea produce fără o reglementare corespunzătoare, de rang constituțional**.

Prima dintre aceste consecințe impune integrarea în dreptul intern a acquisului comunitar, precum și determinarea raportului dintre actele normative comunitare și legea internă.

Soluția propusă de autorii inițiativei de revizuire are în vedere **implementarea dreptului comunitar în spațiul național și stabilirea regulii aplicării prioritare a dreptului comunitar față de dispozițiile**

contrare din legile interne, cu respectarea prevederilor actului de aderare.

Consecința aderării pleacă de la faptul ca **statele membre ale Uniunii Europene au înțeles sa situeze acquisul comunitar - tratatele constitutive ale Uniunii Europene și reglementările derivate din acestea - pe o poziție intermediară între Constituție și celelalte legi, atunci când este vorba de acte normative europene obligatorii.** Curtea Constituțională constata ca aceasta dispoziție, cuprinsă în art. 145¹, nu aduce atingere prevederilor constituționale privitoare la limitele revizuirii și nici altor dispoziții ale Legii fundamentale, fiind o aplicație particulară a dispozițiilor actualului art. 11 alin. (2) din Constituție, potrivit căruia "Tratatele ratificate de Parlament, potrivit legii, fac parte din dreptul intern."

Totodată Curtea observa ca, **în scopul integrării în Constituția României a acestei concepții europene, se impune completarea dispozițiilor art. 11 cu un nou alineat, scop în care se prevede expres în propunerea legislativă de revizuire ca, "În cazul în care un tratat la care România urmează sa devină parte conține dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției."** Pentru a i se asigura acestei prevederi constituționale un caracter operational, se propune introducerea unei alte dispoziții, cuprinsă la art. 144 lit. a¹), potrivit căreia Curtea Constituțională "se pronunța asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori".

Prevederile alin. (4) al art. 145¹ **stabilesc competența Președintelui României, a Parlamentului și a Guvernului de a garanta îndeplinirea obligațiilor rezultate din actele de aderare și a transunerii în practica a prevederilor constitutive ale Uniunii Europene și ale reglementărilor obligatorii derivate din acestea.**

În conformitate cu dispozițiile art. 145¹ alin. (5), Guvernul transmite celor două Camere ale Parlamentului proiectele actelor cu caracter obligatoriu, înainte ca acestea să fie supuse instituțiilor Uniunii Europene spre aprobare. Curtea Constituțională constata ca aceasta dispoziție se integreaza în structura Legii fundamentale, fără a aduce atingere limitelor revizuirii, fiind o dispoziție corectă și necesară în condițiile în care parlamentul național este un partener al structurilor decizionale ale Uniunii Europene, potentandu-se pe aceasta cale rolul autorității legislative naționale.

....

b) Cu privire la consecințele aderării la Uniunea Europeană și la NATO Curtea Constituțională retine ca acestea sunt numeroase și ele se reflecta în cuprinsul inițiativei legislative de revizuire a altor articole ale Constituției.

.....

3. Integrarea României în Uniunea Europeană presupune respectarea dispozițiilor acquisului comunitar privitoare la libera circulație a capitalurilor, la drepturile cetățenilor europeni de a investi și de a dobândi bunuri în condiții de egalitate cu cetățenii români. Curtea Constituțională observa ca posibilitatea realizării acestor obiective este îngăduită de dispozițiile art. 41 alin. (2) teza finala din Constituția României, prin care se interzice cetățenilor străini și apatrizilor sa dobândească dreptul de proprietate asupra terenurilor. Pentru înlăturarea acestei interdicții și pentru instituirea unor garanții ale dreptului de proprietate privată se propune modificarea art. 41.

...

4. Pentru a se da expresie unor exigente ale acquisului comunitar, legate de lupta împotriva terorismului, infracționalității transnationale, a crimei organizate, traficului de droguri și de ființe umane este necesară circumstanțierea interdicției constituționale privitoare la extrădarea cetățenilor români. În acest sens se propune modificarea art. 19 alin. (1),

5. Cetățenii Uniunii Europene au dreptul ca, în condițiile îndeplinirii unor cerințe legale, sa participe la alegerea autorităților publice locale și a Parlamentului European.

Curtea Constituțională reține ca, în perspectiva integrării europene, se impune recunoașterea drepturilor cetățenilor europeni, rezidenți în România, de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale și în Parlamentul European, în condițiile ce vor fi stabilite de lege. Ca atare, în propunerea legislativă este prevăzută completarea Constituției cu un nou articol, 120¹, cu următorul cuprins:

"Art. 120¹. - În condițiile aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii Uniunii, care îndeplinesc cerințele legii, au dreptul de a alege și de a fi aleși pentru constituirea autorităților administrației publice locale și pentru Parlamentul European."

Din modul de redactare a acestui nou articol rezultă ca cetățenii Uniunii Europene pot ocupa inclusiv funcția de primar sau de viceprimar, cu toate ca Directiva 94/80CE permite statelor membre să rezerve aceste funcții numai cetățenilor săi. O asemenea rezerva este valabilă și pentru consilierii locali, mai ales atunci când aceștia exercită atribuții care sunt apartinătoare statului. Curtea Constituțională reține ca aceste condiții de eligibilitate, incompatibilitățile care trebuie să existe între aceste funcții și cele ocupate în statul național și altele de aceasta natura ar trebui avute în vedere de legiuitorul constituant pentru a fi cuprinse în legea electorală.

În concluzie, Curtea Constituțională considera ca obiectivul urmărit de autorii propunerii legislative de a modifica și completa Constituția României, în vederea armonizării dispozițiilor sale cu prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene și cu reglementări obligatorii derivate din acestea, reprezintă un demers politic și juridic necesar, care tine seama, în parte, de exigențele prevăzute de art. 148 din Constituție și de necesitatea corelării noilor dispoziții constituționale cu celelalte texte ale Legii fundamentale. Totodată Curtea apreciază ca introducerea acestor noi reglementări în Constituția României, în momentul actual, în vederea unei viitoare integrări în Uniunea Europeană, reprezintă o soluție de la care nu se poate abdică, deoarece integrarea în structurile euroatlantice nu se poate realiza în afara unor temeiuri constituționale preexistente.

...

B1. Sporirea garanțiilor instituționale

a) Sporirea atribuțiilor Curții Constituționale

Preconizatele prevederi ale noului alin. (1) al art. 140 atribuie Curții Constituționale atributul de garant al supremației Constituției. În ceea ce privește sporirea propriu-zisă a atribuțiilor Curții Constituționale, inițiativa de revizuire conține dispoziții care tind să extindă posibilitatea de sesizare a Curții Constituționale, în condițiile prevăzute la art. 144 lit. a), la Avocatul Poporului, care, ținând seama de natura sesizarilor ce îi sunt adresate, să poată interveni în procesul legislativ prin intermediul Curții Constituționale, în scopul apărării drepturilor și intereselor celor care i-au adresat plângeri, sesizări ori reclamații. Totodată, după lit. a) a art. 144 se introduce o nouă literă, a¹), în virtutea căreia Curtea Constituțională urmează să se pronunțe asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale, la sesizarea unuia dintre președinții celor două Camere, a unui număr de cel puțin 50 de deputați sau de cel puțin 25 de senatori. Se constata ca aceasta nouă atribuție a Curții Constituționale este impusă de necesitatea corelării prevederilor art. 145¹, privitoare la preeminenta dreptului comunitar în raport cu dreptul intern, cu cele ale art. 11 alin. (3) din Constituție, în virtutea cărora, "în cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției".

.....

Un alt element de noutate, menit să consolideze autoritatea deciziilor Curții Constituționale, îl constituie propunerea de modificare a art. 145. Noile dispoziții ale art. 145 alin. (3) accentuează caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții, ceea ce înseamnă ca efectele deciziilor sunt opozabile erga omnes, adică ele privesc în egala măsură autoritățile publice, persoanele juridice de drept public sau privat,

precum și orice altă persoană care se poate afla sub incidența acestora.

De asemenea, ca urmare a modificării art. 11 al Legii fundamentale, în virtutea căruia **ratificarea unui tratat internațional care conține dispoziții contrare Constituției nu se poate face decât după revizuirea Constituției, pe baza deciziei Curții Constituționale**, este necesar să se evite dublul control de constituționalitate asupra aceleiași prevederi și, în acest sens, art. 145 alin. (2) prevede că "Tratatul sau acordul internațional a cărui constituționalitate a fost constatată potrivit art. 144 lit. a¹) nu poate face obiectul unei excepții de neconstituționalitate".

Încă din anul 1995, prin **Decizia Plenului Curții Constituționale nr. 1/1995 privind obligativitatea deciziilor sale** pronunțate în cadrul controlului de constituționalitate, s-a reținut că "**puterea de lucru judecat ce însoțește actele jurisdicționale, deci și deciziile Curții Constituționale, se atașează nu numai dispozitivului, ci și considerentelor pe care se sprijină acesta.**" Curtea a mai statuat că "**atât considerente, cât și dispozitivul deciziilor sale sunt general obligatorii și se impun cu aceeași forță tuturor subiectelor de drept. În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice urmează, în aplicarea legii criticate, să respecte cele stabilite de Curtea Constituțională în considerentele și dispozitivul deciziei.**"

Drept urmare, având în vedere considerentele Deciziei CCR nr. 148/2003 **cu privire la constituționalitatea propunerii legislative de revizuire a Constituției României**, s-a statuat:

- Actul de aderare la Uniunea Europeană are ca și consecință transferarea unor atribuții către instituțiile comunitare și exercitarea în comun, cu celelalte state membre, a competențelor prevăzute în aceste tratate;
- prin actele de transfer al unor atribuții către structurile Uniunii Europene, acestea nu dobândesc, prin înzestrare, o "**supracompetență**", o suveranitate proprie, statele membre ale Uniunii Europene decidând să exercite în comun anumite atribuții care, în mod tradițional, țin de domeniul suveranității naționale;
- Independența este o dimensiune intrinsecă a suveranității naționale, are în vedere dimensiunea exterioară a suveranității naționale, conferind statului deplina libertate de manifestare în relațiile internaționale;

Consecința aderării la UE pleacă de la faptul că **statele membre ale Uniunii Europene au înțeles să situeze acquisul comunitar - tratatele constitutive ale Uniunii Europene și reglementările derivate din acestea - pe o poziție intermediară între Constituție și celelalte legi**, atunci când este vorba de acte normative europene obligatorii.

Se poate observa, totodată, distincția dintre Constituție ca lege fundamentală și celelalte legi (legile interne) din textul art. 145¹ alin. 3 (actual 148) din Constituție, fără ca acest articol din Constituție să prevadă vreo derogare de la dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție referitor la supremația Constituției României.

Drept urmare, în urma aderării României la Uniunea Europeană România aceasta nu a renunțat la supremația Constituției sale, iar acquisul comunitar are o forță juridică inferioară Constituției României.

- în scopul integrării în Constituția României a acestei concepții europene, a considerat ca **se impune completarea dispozițiilor art. 11 cu un nou alineat (alin. 3)**, scop în care se prevede expres în propunerea legislativă de revizuire ca, "**În cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte conține dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.**". Totodată, a reținut că ratificarea unui tratat internațional care conține dispoziții contrare Constituției nu se poate face decât după revizuirea Constituției, pe baza deciziei Curții Constituționale.
- introducerea unei noi atribuții Curții Constituționale – de a se pronunța asupra constituționalității tratatelor sau altor acorduri internaționale – a fost impusă de necesitatea corelării prevederilor art. 145¹, privitoare la preeminenta dreptului comunitar în raport cu dreptul intern, cu cele ale art. 11 alin. (3) din Constituție, în virtutea căroră, "**în cazul în care un tratat la care România urmează să devină parte cuprinde dispoziții contrare Constituției, ratificarea lui poate avea loc numai după revizuirea Constituției.**" **Drept urmare, art. 11 alin. (3) din Constituție este aplicabil și în privința Tratatului de aderare la Uniunea Europeană și a tratatelor de modificare a tratatelor de modificare a tratatelor constitutive ale Uniunii Europene**
- noile dispoziții ale art. 145 alin. (3) sunt menite să consolideze autoritatea deciziilor Curții Constituționale, accentuând caracterul general obligatoriu al deciziilor Curții, ceea ce înseamnă ca efectele deciziilor sunt opozabile erga omnes, adică ele privesc în egala măsură autoritățile publice, persoanele juridice de drept public sau privat, precum și orice altă persoană care se poate afla sub incidența acestora,

(6) În Monitorul Oficial nr. 669/22.09.2003 a fost publicată Legea nr. 375 din 22 septembrie 2003 pentru organizarea și desfășurarea referendumului național privind revizuirea Constituției³.

(7) Referendumul a avut loc la 18-19 octombrie 2003.

Poporul Român a votat la referendum legea de revizuire a Constituției conform înțeleșului dat articolelor din legea de revizuire de către Curtea Constituțională prin Decizia nr. 148/2003.

(8) Prin Hotărârea nr. 3 din 22 octombrie 2003⁴ publicată în Monitorul Oficial nr. 758 din 29 octombrie 2003, Curtea Constituțională a confirmat rezultatul referendumului național din 18-19 octombrie 2003 privind Legea de revizuire a Constituției României.

(9) În Monitorul Oficial nr. 758 din 29 octombrie 2003 a fost publicată Legea nr. 429

³ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/46360>

⁴ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/47257>

din 23 octombrie 2003⁵ de revizuire a Constituției României.

(10) **Tratatul de aderare la Uniunea Europeană** a fost ratificat prin **Legea nr. 157 din 24 mai 2005⁶**.

(11) România a aderat la Uniunea Europeană la 01 ianuarie 2007.

(12) La data de **13.12.2007** a fost semnat **Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene**.

(13) La data de **10.01.2008** a fost înregistrat la Camera Deputaților, sub nr. PL-x nr. 1/2008⁷ **Proiectul de Lege pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007**.

Analizând fișa Proiectului de *Lege pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007*, nr. PL-x nr. 1/2008⁸, se poate observa că în Proiectul de lege depus conține **articol unic**: "*Se ratifică Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007.*"

Conform fișei, Proiectul de lege a fost însoțit de două înscrisuri:

(a) **Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene;**

(b) **Actul Final al Conferinței Reprezentanților Guvernelor Statelor Membre care conține:**

I. Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de Instituire a Comunității Europene;

II. Protocoalele

A. Protocoale anexate la Tratatul privind Uniunea Europeană, la Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene și, după caz, la Tratatul de Instituire a Comunității Europene a Energiei Atomice (11 Protocoale);

B. Protocoale anexate la Tratatul de la Lisabona (2 protocoale);

III. Anexa la Tratatul de la Lisabona (Tabelele de corespondență menționate la articolul 5 din Tratatul de la Lisabona).

Pe lângă Tratat și anexele la Tratatul de la Lisabona, în Actul final al Conferinței Reprezentanților Guvernelor Statelor Membre "în plus, Conferința ia act de declarațiile enumerate în continuare și anexate la prezentul act final", respectiv:

A. Declarațiile cu privire la dispozițiile tratatelor (43 declarații)

⁵ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/47259>

⁶ <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/62406>

⁷ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=9041

⁸ http://www.cdep.ro/pls/proiecte/upl_pck2015.proiect?cam=2&idp=9041

B. Declarații cu privire la protocoalele anexate tratatelor (7 declarații)
Declarații anexate la actul final (15 declarații).

Se poate observa astfel că Declarațiile din ACTUL FINAL nu fac parte din Tratatul de la Lisabona, nefiind anexe-parte integrantă din acesta. În această situație aflându-se și Declarația nr. 17 privind supremația dreptului Uniunii la care face trimitere CJUE în hotărârea pronunțată la 21 decembrie 2021 și invocată ca temei în expunerea de motive pentru eliminarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor obligatorii ale CCR și hotărârilor obligatorii ale ICCJ.

Potrivit **dispozițiilor Legii nr. 24/2000** privind normele de tehnică legislativă:

- art. 73 din Legea nr. 24/2000 - **Aplicarea normelor de tehnică legislativă:**

"Normele de tehnică legislativă sunt aplicabile în mod corespunzător și proiectelor de acte normative prin care se ratifică sau se aprobă tratate sau alte înțelegeri internaționale."

- art. 72 din Legea nr. 24/2000 - **Actele de ratificare, aprobare:**

"(1) Pentru ratificarea tratatelor internaționale încheiate de România se întocmesc, potrivit Constituției României și legii în materie, proiecte de legi.

(3) Proiectul de lege sau de hotărâre se supune spre adoptare, însoțit de textul actului internațional în limba originală și în traducere oficială sau autorizată.

(4) Textele actelor cu caracter internațional ce se supun ratificării sau aprobării se vor ștampila pe fiecare pagină, iar pe ultima pagină se va atesta, prin semnătura persoanei autorizate și prin aplicarea ștampilei, conformitatea documentului cu originalul.

- art. 75 din Legea nr. 24/2000 - **Ratificarea ori aprobarea mai multor tratate sau înțelegeri printr-un singur act**

În cazul în care două sau mai multe înțelegeri internaționale se ratifică sau se aprobă printr-un singur act, măsura ratificării ori aprobării se va exprima, pentru fiecare înțelegere, printr-un articol distinct.

Analizând atât forma inițiatorului cât și forma adoptată (devenită Legea nr.107/2008) a *"Proiectului de Lege pentru ratificarea Tratatului de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007"* se poate observa că acestea conțin un articol unic:

" Se ratifică Tratatul de la Lisabona de modificare a Tratatului privind Uniunea Europeană și a Tratatului de instituire a Comunității Europene, semnat la Lisabona la 13 decembrie 2007".

Drept urmare, prin Legea nr. 107/2008 România a ratificat numai Tratatul de la Lisabona și NU a ratificat ACTUL FINAL al Conferinței Reprezentanților Guvernelor Statelor Membre.

Astfel, România nu a ratificat "declarațiile enumerate în continuare și anexate la prezentul act final", neratificând nici Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la Actul final al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona.

Menționăm că în versiunea originală a Declarației 17 (se folosește termenul de "priority" nu "supremacy"), versiune din care s-a tradus greșit în limba română, folosindu-se cuvântul de "supremație" în loc de "prioritate".

Drept urmare, raportat la argumentele invocate de CJUE în hotărârea pronunțată la data de 21 decembrie 2021 (potrivit căreia așa-zisa supremație a dreptului Uniunii în fața Constituției României s-ar fundamenta pe Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la ACTUL FINAL al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, care a fost reiterată în mod constant după intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona) sunt în neconcordanță atât cu Constituția României, cât și cu actele ratificate de către România.

Niciodată România nu a ratificat Declarația nr. 17 cu privire la supremație, anexată la ACTUL FINAL al Conferinței interguvernamentale care a adoptat Tratatul de la Lisabona, declarație care nu face parte din Tratatul de la Lisabona, iar în lipsa ratificării, o astfel de declarație nu are nicio forță juridică în România.

Menționăm, totodată, că însăși Curtea Constituțională a României în comunicatul de presă din 23 decembrie 2021⁹ a arătat că în ceea ce privește Hotărârea pronunțată în data de 21 decembrie 2021 de Curtea de Justiție a Uniunii Europene (CJUE) în cauzele conexe C-357/19 Euro Box Promotion și alții, C379/19 DNA- Serviciul Teritorial Oradea, C-547/19 Asociația «Forumul Judecătorilor din România », C-811/19 FQ și alții și C-840/19 NC:

"... CJUE recunoaște, în cuprinsul Hotărârii sale din 21 decembrie 2021, caracterul obligatoriu al deciziilor Curții Constituționale. Cu toate acestea, concluziile din Hotărârea CJUE potrivit căreia efectele principiului supremației dreptului UE se impun tuturor organelor unui stat membru, fără ca dispozițiile interne, inclusiv cele de ordin constituțional să poată împiedica acest lucru, și potrivit căreia instanțele naționale sunt ținute să lase neaplicate, din oficiu, orice reglementare sau practică națională contrară unei dispoziții a dreptului UE, presupun revizuirea Constituției în vigoare. În plan practic, efectele acestei Hotărâri se pot produce numai după revizuirea Constituției în vigoare, care, însă, nu se poate face de drept, ci exclusiv la inițiativa anumitor subiecte de drept, cu respectarea procedurii și în condițiile prevăzute chiar în Constituția României."

Față de cele menționate anterior, se poate constata că eliminarea răspunderii disciplinare a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor obligatorii ale CCR și ale hotărârilor obligatorii ale ICCJ în soluționarea recursurilor în interesul legii constituie o încălcare a principiilor, valorilor și exigențelor constituționale, deoarece voința legiuitorului a fost aceea de a exonera de răspundere judecătorii și procurorii pentru nerespectarea deciziilor obligatorii adoptate de CCR și/sau a deciziilor obligatorii adoptate de ICCJ.

Or, respectarea deciziilor CCR și hotărârilor obligatorii ale ICCJ sunt obligații profesionale (atribuții de serviciu) ale judecătorilor și procurorilor, prin raportare la dispozițiile art. 124 alin. (1) și (3) coroborat cu art. 126 alin. (1) din Constituție (în privința

⁹ <https://www.ccr.ro/comunicat-de-presa-23-decembrie-2021/>

judecătorilor) și art. 132 alin. (1) din Constituția României care prevede că procurorii trebuie să își desfășoare activitatea potrivit principiului legalității -principiu care este reglementat de art. 1 alin 5 din Constituție.

Nicio normă din Constituția României, astfel cum a fost revizuită prin Legea nr. 429 din 23 octombrie 2003 pentru aderarea la Uniunea Europeană, nu permite derogarea printr-o lege internă de la dispozițiile art. 1 alin. (5) din Constituție privind supremația Constituției României și plasarea acquisului comunitar pe o poziție superioară Constituției României.

Drept urmare, hotărârea CJUE din 21 decembrie 2021 invocată ca temei în Expunerea de motive nu are aplicabilitate în România, în lipsa revizuirii Constituției în vigoare și nu poate fi transpusă într-o lege internă, națională.

Mai mult, având în vedere considerentele deciziei CCR nr. 148/2003 potrivit cărora independența este o dimensiune intrinsecă a suveranității naționale, iar renunțarea la supremația Constituției României afectează caracterul independent al Statului Român, precum și dispozițiile art. 152 alin. (1) din Constituția României care interzic în mod expres ca dispozițiile constituționale privind caracterul independent al Statului Român să facă obiectul revizuirii Constituției, niciodată hotărârea CJUE din 21 decembrie 2021 nu poate să aibă aplicabilitate în România, nu poate să aibă forță juridică în România și nici să fie transpusă într-o lege internă, deoarece s-ar încălca caracterul independent al Statului Român.

Aceeași este situația și în privința hotărârilor obligatorii pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție. Având în vedere rolul Înaltei Curți de Casație și Justiție, prevăzut de art. 126 alin. (3) din Constituție, respectiv acela de a asigura interpretarea și aplicarea unitară a legii de către celelalte instanțe judecătorești, prin exonerarea de răspundere a judecătorilor și procurorilor în cazul nerespectării deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii **se încalcă**, pe de o parte, **dispozițiile art. 126 alin. (3) din Constituție**, ca urmare a faptului că lipsește de efecte rolul ICCJ, iar pe de altă parte, permite judecătorilor să respecte arbitrat deciziile ICCJ, fiind afectat astfel **dreptul la un proces echitabil**, respectiv **principiul securității juridice care impune asigurarea interpretării unitare a legii**, fiind încălcat art. 21 alin. (3) din Constituție și art. 6 CEDO (a se vedea hotărârea CEDO pronunțată în cauza *Păduraru împotriva României*).

Drept urmare, considerentele deciziei CCR nr. 2/2012 se aplică *mutatis mutandis* și în privința dispozițiilor art. 271 din Legea privind Statutul Judecătorilor și procurorilor, și drept urmare, aceste dispoziții încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5) coroborat cu art. 142 alin. (1) și art. 147 alin. (4) din Constituția României, neexistând niciun temei pentru schimbarea practicii Curții Constituționale a României în acest sens.

Argumentele invocate în Expunerea de motive nu conduc la constituționalitatea art.

271 ca urmare a eliminării răspunderii disciplinare pentru nerespectarea deciziilor Curții Constituționale de către judecători și procurori, deoarece în România, chiar după aderarea la Uniunea Europeană, supremația Constituției este obligatorie, iar deciziile CCR sunt general obligatorii.

În acest sens învederăm că **înțelesul dispozițiilor actualului art. 148 din Constituția României poate fi numai cel statuat de Curtea Constituțională a României prin Decizia nr. 148 din 16 aprilie 2003, decizie prin care, înainte de referendumul cu privire la legea de revizuire a Constituției pentru aderarea la Uniunea Europeană, în urma analizei constituționalității actualului art. 148 din Constituție (dacă încalcă caracterul național și independent al statului român) aceasta a concluzionat că acesta este constituțional deoarece o consecință a aderării la Uniunea Europeană este aceea că acquisul comunitar se va afla "pe o poziție intermediară între ÎNTRE Constituție ȘI celelalte legi, atunci când este vorba de acte normative europene obligatorii."**

Astfel, Curtea Constituțională a constatat că supremația Constituției se va menține și după aderarea la Uniunea Europeană și, drept urmare, actualul art. 148 nu încalcă caracterul național al statului român, motiv pentru care a considerat constituțională legea de revizuire a Constituției, aceasta încadrându-se în limitele revizuirii.

Totodată, relevanță au și **considerentele Deciziei Plenului CCR nr. 1/1995** care au aplicabilitate și în prezent, potrivit căroră:

" 3. Ideea supremației Constituției este o cucerire a gândirii juridice, care se leagă de voința politică de a garanta efectiv aceasta supremație prin intermediul jurisdicției constituționale. Nu întâmplător, deci, Constituția din anul 1991 a înființat în România Curtea Constituțională. Rolul sau de garant al supremației Constituției este înscris în art. 1 alin. (3) al Legii nr. 47/1992, iar pentru a-i asigura acest rol Curtea Constituțională este definită de lege ca unica autoritate de jurisdicție constituțională în România, independentă față de orice alta autoritate publică și supunându-se numai Constituției și legii sale organice [art. 1 alin. (1) și (2)]. (....)

Controlul de constituționalitate nu este o frână în calea democrației, ci instrumentul ei necesar, deoarece permite minorității parlamentare și cetățenilor să vegheze la respectarea dispozițiilor Constituției, constituind o contrapondere necesară față de majoritatea parlamentară, în cazul în care aceasta s-ar îndepărta de la litera și spiritul Constituției.

Legitimitatea democratică a acestui control decurge din alegerea sau numirea judecătorilor constituționali exclusiv de către autorități constituționale alese direct de popor (Camera Deputaților, Senatul, Președintele României). Asa fiind, este fireasca participarea Curții Constituționale - în formele determinate de Constituție - la procesul legislativ. În acest proces Curtea Constituțională este însă constrinsă de unele cerințe externe, care vizează în principal faptul că nu se poate substitui legiuitorului, și de unele cerințe interne, deoarece soluțiile sale trebuie justificate prin rationamente juridice.

Controlul constituționalității se finalizează prin decizii, care, potrivit art. 145 alin. (2) din Constituție, sunt obligatorii și au putere numai pentru viitor. Dacă prin decizie se constata neconstituționalitatea, ea produce efecte erga omnes, adică are un efect obligatoriu general, care vizează toate autoritățile publice, cetățenii și persoanele juridice de drept privat. Datorită acestui fapt o parte deloc neglijabilă a doctrinei constituționale asimilează aceste decizii cu actele având forța legii. Aceasta concluzie poate fi ușor desprinsă dacă se urmăresc efectele deciziilor în diferitele situații

ale controlului de constituționalitate:

a) decizia prin care s-a admis excepția de neconstituționalitate face ca legea sau ordonanța declarată neconstituțională ori textul din cadrul lor să nu se mai aplice, ca și cum ar fi abrogate prin lege;

b) admiterea sesizării de neconstituționalitate în legătură cu regulamentele Parlamentului face textele declarate neconstituționale inaplicabile și obliga Camera în cauza să reexamineze aceste dispoziții pentru punerea lor de acord cu prevederile Constituției [art. 22 alin. (4) din Legea nr. 47/1992];

c) decizia prin care **s-a admis obiecția de neconstituționalitate a unei legi înainte de promulgare are și ea efect obligatoriu general, neputând fi ignorată de nimeni, dar are și două efecte specifice. Unul, întâlnit și în legislația altor țări, este imediat și se adresează Președintelui României, obligându-l să nu promulge legea. (...)**

d) decizia prin care se constată neconstituționalitatea inițiativei de revizuire a Constituției are ca efect blocarea procedurii de revizuire prevăzută de art. 147 din Constituție.

Datorită efectului obligatoriu general al deciziilor Curții Constituționale, jurisprudența acestora trebuie avută în vedere de toate organele implicate în procesul de elaborare și de aplicare a legilor și a ordonanțelor Guvernului, precum și de Camere la elaborarea sau modificarea regulamentelor Parlamentului.

4. (...) Constatind ca, potrivit art. 1 alin. (1) și (3) din Legea nr. 48/1992, **Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională din România, al cărei scop este garantarea supremației Constituției, precum și ca, în conformitate cu art. 3 din aceeași lege, competența Curții Constituționale nu poate fi contestată de nici o autoritate publică, ea fiind singura în drept să hotărască asupra competenței sale**, potrivit art. 144 din Constituție, Plenul Curții Constituționale, cu majoritate de voturi, apreciază că nu poate rămâne indiferent față de situația de neconstituționalitate creată și este nu numai îndreptățit, ci chiar obligat să se pronunțe.

Pe fond, Curtea Constituțională constată ca, din moment ce art. 144 lit. a) din Constituție nu face nici o distincție, sunt supuse controlului înainte de promulgare atât legea prin care Guvernul este abilitat să emită ordonanțe, cât și legea prin care Parlamentul aproba sau respinge ordonanțele emise.

(...)Într-un stat de drept, astfel cum este proclamată România în art. 1 alin. (3) din Constituție, autoritățile publice nu se bucură de nici o autonomie în raport cu dreptul. De altfel, Constituția stabilește în art. 16 alin. (2) ca nimeni nu este mai presus de lege, iar în art. 51 ca respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie."

Drept urmare, orice altă interpretare și înțeles dat dispozițiilor art. 148 din Constituție, contrară celor statuate de Curtea Constituțională a României în considerentele Deciziei nr. 148/2003 (CCR fiind singura autoritate competentă să interpreteze înțelesul dispozițiilor constituționale în exercitarea rolului său de garant al supremației Constituției) **este neconstituțională deoarece încălcă independența Statului Român, precum și suveranitatea poporului român, caracteristici care nu pot fi știrbite nici măcar printr-o lege de revizuire a Constituției.**

Mai mult, referendumul pentru aprobarea legii de revizuire a Constituției a avut loc la 18-19 octombrie 2003, după analiza de către CCR a constituționalității legii de revizuire a Constituției, **poporul român exprimându-și acordul cu privire la revizuirea Constituției în**

conformitate cu interpretarea dată de CCR prin decizia nr. 148/2003.

Cum poporul român nu și-a exprimat niciodată voința prin referendum să renunțe la supremația Constituției României, nicio persoană și niciun grup de persoane nu poate să decidă în locul acestuia renunțarea la supremația Constituției României, având în vedere dispozițiile art. 2 din Constituția României potrivit cărora:

*" (1) **Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum.***

(2) Nici un grup și nici o persoană nu pot exercita suveranitatea în nume propriu."

b) Elemente legislative care conturează scopul avut în vedere de legiuitor

Potrivit art. 266 alin. (1) din Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor, noua reglementare prevede că *"judecătorii și procurorii răspund civil, disciplinar, **contravențional și penal, în condițiile legii.**"*

Față de actuala reglementare (art. 94 din Legea nr. 303/2004) se poate observa că noua reglementare stabilește o răspundere deplină a judecătorilor și procurorilor în toate domeniile, răspunderea fiind atât civilă, disciplinară, penală, **cât și contravențională, în condițiile legii.**

În privința răspunderii disciplinare în Lege s-a prevăzut un întreg capitol cu privire la răspunderea disciplinară, respectiv Capitolul II.

Articolul 270 alin. (1) prevede în mod expres că judecătorii și procurorii răspund disciplinar pentru săvârșirea cu vinovăție a abaterilor disciplinare prevăzute de lege.

Totodată, față de reglementarea actuală, **în noua reglementare s-a introdus un nou alineat la art. 270, respectiv alin. (2), care prevede în mod expres că răspunderea disciplinară nu înlătură răspunderea penală sau contravențională pentru fapta săvârșită, în măsura în care prin aceasta s-au încălcat îndatoriri de serviciu,** iar pe durata procesului penal se suspendă procedura disciplinară pentru aceeași faptă și aceeași persoană.

Articolul 271 din noua reglementare stabilește faptele care constituie abateri disciplinare.

Din **analiza comparativă a conținutului art. 271 din noua reglementare și a art. 99 din reglementarea în vigoare** (Legea nr. 303/2004) se poate constata că:

- **a fost eliminată în mod expres abaterea disciplinară pentru fapta prevăzută în actuala reglementare la art. 99 lit. Ț) ("nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii") așa cum se menționează în Expunerea de motive pentru considerentele prezentate mai sus care sunt în contradicție cu dispozițiile constituționale;**
- **se menține abaterea disciplinară** pentru fapta prevăzută în actuala reglementare la art. 99 lit. t) ("exercitarea funcției cu rea-credință sau gravă neglijență") care se regăsește în conținutul art. 171 lit. s) din noua reglementare.

Atât în reglementarea actuală (Art. 99¹ din Legea nr. 303/2004) cât și în noua reglementare (art. 272 alin Legea privind statutul judecătorilor și procurorilor care face obiectul analizei de constituționalitate), reaua credință și grava neglijență sunt definite astfel:

*”(1) Există **rea-credință** atunci când judecătorul sau procurorul **încalcă cu știință normele de drept material ori procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane.***

*(2) Există **gravă neglijență** atunci când judecătorul sau procurorul **nesocotește din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual.**”*

În condițiile în care deciziile Curții Constituționale fac parte din ordinea juridică națională, iar Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională din România al cărei scop este garantarea supremației Constituției, iar competența Curții Constituționale nu poate fi contestată de nici o autoritate publică, ea fiind singura în drept să hotărască asupra competenței sale, așa cum reiese din dispozițiile art. 1 și 3 din Legea nr. 47/1992, precum și din considerentele Deciziei Plenumului CCR nr. 1/1995, se poate constata că în noua reglementare, prin raportare la dispozițiile art. 270 alin. (1) și (2) coroborat cu art. 271 lit. s) și art. 272 alin. (1) și (2), scopul legii a fost acela ca judecătorii și procurorii să răspundă disciplinar dacă își încalcă îndatoririle de serviciu, îndatoririle profesionale, inclusiv pentru situația în care încalcă cu știință normele de drept material sau procesual, urmărind sau acceptând vătămarea unei persoane, precum și pentru situația în care nesocotesc din culpă, în mod grav, neîndoielnic și nescuzabil, normele de drept material ori procesual.

Or, deciziile Curții Constituționale prin care se declară neconstituționale legi sau norme din legile în vigoare fac parte din ordinea juridică internă, după caz, atât în cea ce privește normele de drept material, cât și normele de drept procesual, fiind asimilate cu forța legii, mai ales ca urmare a rolului Curții Constituționale de garant al supremației Constituției în cazul în care majoritatea parlamentară (organul legislativ suprem) s-ar îndepărta de la litera și spiritul Constituției.

Drept urmare, cu toate că scopul noii reglementări a fost acela de a sancționa disciplinar judecătorii și procurorii în cazul în care aceștia își încalcă îndatoririle de serviciu, îndatoririle profesionale, îndatoriri printre care se regăsesc și obligativitatea respectării deciziilor general obligatorii ale Curții Constituționale potrivit dispozițiilor art. 147 alin 2 din Constituție și nerespectarea hotărârilor ICCJ obligatorii pentru celelalte instanțe judecătorești pentru unificarea practicii, potrivit art. 126 alin. (3) din Constituție, ca urmare a eliminării exprese a răspunderii disciplinare pentru aceste fapte din conținutul prevederilor art. 271 din noua reglementare, conform Expunerii de motive, sunt încălcate principiile constituționale care guvernează înfăptuirea justiției.

Așa cum a statuat CCR prin Decizia nr. 2/2012, *”principiile constituționale privind înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea*

Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii.”

În contextul celor anterior expuse, în jurisprudența sa constată Curtea Constituțională a statuat în calitate sa de garant al supremației Constituției României că o consecință a prevederilor art. 1 alin. (5) din Legea fundamentală (care prevăd obligativitatea respectării, în România, a Constituției, a supremației sale și a legilor) este aceea că legiuitorul trebuie să reglementeze din punct de vedere normativ atât cadrul de desfășurare a procesului penal, cât și competența organelor judiciare și modul concret de realizare a fiecărei subdiviziuni, a fiecărei etape a procesului penal. Astfel, **Curtea a constatat că legiuitorul trebuie să prevadă cu exactitate obligațiile pe care le are fiecare organ judiciar**, care se impun a fi circumscrise modului concret de realizare a atribuțiilor acestora, prin stabilirea, în mod neechivoc, a operațiunilor pe care acestea le îndeplinesc în exercitarea atribuțiilor lor (Decizia nr. 23 din 20 ianuarie 2016).

Se poate constata astfel că reglementarea competențelor și **obligațiilor organelor judiciare reprezintă un element esențial ce decurge din principiul legalității, principiu ce se constituie într-o componentă a statului de drept**. Aceasta deoarece o regulă esențială a statului de drept este aceea că atribuțiile/competențele autorităților sunt definite prin lege. Principiul legalității presupune, în principal, că organele judiciare acționează în baza competenței și obligațiilor pe care legiuitorul le-a conferit-o, iar, subsecvent, presupune că acestea trebuie să respecte atât dispozițiile de drept substanțial, cât și pe cele de drept procedural incidente, inclusiv a normelor de competență.

Or, în **competența organelor judiciare (sau a instanțelor judecătorești în cazul litigiilor civile) nu intră efectuarea unui control de constituționalitate a textelor din legile în vigoare, acestea fiind obligate să respecte deciziile CCR atât în privința dispozitivului, cât și a considerentelor care sunt obligatorii erga omnes, potrivit dispozițiilor art. 147 alin. (4) din Constituția României**.

Totodată, numai Înalta Curte de Casație și Justiție (nu și celelalte instanțe judecătorești) au în competență interpretarea și aplicarea unitară a legii pentru respectarea dreptului la un proces echitabil și a securității juridice a cetățenilor, astfel cum prevăd dispozițiile art. 126 alin. (3) din Constituție.

Ca atare, **în ceea ce privește legiuitorul, principiul legalității - componentă a statului de drept - îl obligă pe acesta să reglementeze în mod clar competența organelor judiciare în materie penală și a instanțelor de judecată în materie civilă**. În acest sens, potrivit jurisprudenței Curții Constituționale, aceasta a statuat că legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modalitățile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit, **pentru a oferi persoanei o protecție adecvată împotriva arbitrariului** (Decizia nr. 348 din 17 iunie 2014, paragraful 17).

Cu toate acestea, Curtea a apreciat că sarcina legiuitorului nu poate fi considerată îndeplinită doar prin adoptarea unor reglementări relative la competența organelor judiciare.

Având în vedere importanța regulilor de competență în materia penală, legiuitorului îi incumbă obligația de a adopta prevederi care să determine respectarea acestora în practică, prin reglementarea unor sancțiuni adecvate aplicabile în caz contrar. Aceasta deoarece aplicarea efectivă a legislației poate fi obstructivă prin absența unor sancțiuni corespunzătoare, precum și printr-o reglementare insuficientă sau selectivă a sancțiunilor relevante. (a se vedea Decizia CCR nr. 302/2017 , parag. 56). **Aceleași garanții sunt necesare și în materia civilă și a obligațiilor profesionale ce incumbă judecătorilor care își desfășoară activitatea în materie civilă, pentru a fi respectat principiul securității juridice în România, parte componentă a principiilor privind statul de drept și democrația.**

Pentru buna desfășurare a activității organelor judiciare în materie penală și a instanțelor judecătorești în materie civilă, se impune respectarea fermă a obligațiilor constituționale ce revin judecătorilor și procurorilor, iar în cazul în care aceștia nu își respectă obligațiile profesionale ce sunt impuse prin normele constituționale să fie reglementate sancțiuni adecvate, pentru a nu se produce o vătămare justițiabililor care constă în dereglarea mecanismului prin care este administrată justiția. Aceasta este și explicația pentru care încălcarea dispozițiilor constituționale prevăzute la art. 147 alin. (4) și art. 126 alin. (3) din Constituție reprezintă fapte care atrag răspunderea disciplinară a judecătorilor și procurorilor în actuala reglementare.

Eliminarea din categoria abaterilor disciplinare a nerespectării obligațiilor profesionale (de serviciu) ce revin judecătorilor și procurorilor, respectiv acelea de a respecta deciziile Curții Constituționale ori deciziile pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, **permit aplicarea în procesele penale și civile a unor criterii subiective de apreciere din partea judecătorilor și procurorilor, deoarece în lipsa unei sancțiuni disciplinare lasă la latitudinea acestora să aprecieze dacă își mai respectă obligațiile profesionale (de serviciu) privitoare la respectarea deciziilor obligatorii ale CCR și a hotărârilor obligatorii ale ICCJ. Astfel, prin nereglementarea unei sancțiuni adecvate pentru aceste situații, legiuitorul a creat premisa aplicării aleatorii de către judecători și procurori a deciziilor obligatorii adoptate CCR și a hotărârilor obligatorii adoptate ICCJ.**

Se poate constata astfel că toate acestea determină și încălcarea dreptului fundamental la un proces echitabil.

Față de cele menționate anterior, se poate constata că, prin eliminarea din categoria abaterilor disciplinare a dispozițiilor referitoare la sancționarea disciplinară a judecătorilor și procurorilor pentru nerespectarea obligațiilor profesionale/de serviciu ce le revin de a respecta deciziile adoptate de Curtea Constituțională potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, precum și cele de a respecta hotărârile obligatorii adoptate de ICCJ potrivit art. 126 alin. (3) din Constituție, legiuitorul nu numai că nu a dat expresie și eficiență acestor dispoziții constituționale, dar nu și-a îndeplinit nici obligația ce decurge din respectarea

principiului legalității, ceea ce contravine art. 1 alin. (3) și (5) și art. 21 alin. (3) din Constituție.

I.3. Încălcarea principiului legalității, prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituția României raportat la art. 10 alin. (4) din Legea nr. 24/2000

În Avizul nr. 969/2022, la pct. 50, Consiliul Legislativ a făcut următoarele observații și precizări:

*"La art. 272, în ceea ce privește **eliminarea** din cadrul cazurilor care constituie abateri disciplinare a cazului prevăzut în prezent în cuprinsul **art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004**, republicată, cu modificările și completările ulterioare, precizăm că, prin Avizul nr. 315/28.03.2022, Consiliul Legislativ **a avizat negativ** o propunere legislativă cu același obiect. Menționăm că respectiva propunere legislativă (plx89/08.03.2022) a fost respinsă atât de către Camera Deputaților, în calitate de primă Cameră sesizată, cât și definitiv, de către Senat, în calitate de Cameră decizională, în ședința din 29.06.2022.*

Precizăm că în ceea ce privește soluția legislativă din prezentul proiect, rămân valabile considerentele reținute în avizul Consiliului Legislativ nr. 315/28.03.2022.

*Așa cum s-a precizat și în avizul sus-menționat, dispozițiile art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004 **au fost supuse controlului a priori al Curții Constituționale din perspectiva încălcării dispozițiilor art. 124 alin. (3), potrivit cărora judecătorii sunt independenți și se supun numai legii**", obiecția de neconstituționalitate fiind respinsă prin **Decizia nr. 2/2012**.*

În decizia sus-menționată, instanța de contencios constituțional a reținut că „dispozițiile art. 99 lit. ș) din Legea nr. 303/2004, modificată, care reglementează ca abatere disciplinară, nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii", (...) dau expresie și eficiență prevederilor art. 126 alin. (3), respectiv celor ale art. 147 alin. (4) din Constituție". Totodată, Curtea a constatat că „principiile care guvernează înfăptuirea justiției trebuie interpretate în corelație cu dispozițiile constituționale care consacră rolul și competențele celorlalte puteri, cu respectarea principiilor statului de drept, enunțate de art. 1 din Legea fundamentală. Un cadru legislativ care ar permite ignorarea, eludarea sau cenzurarea de către instanțele judecătorești a deciziilor pe care Înalta Curte de Casație și Justiție ori Curtea Constituțională le pronunță în exercitarea competențelor lor constituționale nu este compatibil cu aceste principii".

Or, eliminarea abaterii disciplinare constând în nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii ar fi de natură să creeze cadrul legislativ incompatibil cu principiile statului de drept consacrate de art. 1 din Legea fundamentală, la care se face referire în considerentele sus-menționate din cuprinsul Deciziei Curții Constituționale nr. 2/2012. În ceea ce privește situația incidenței jurisprudenței Curții de Justiție a Uniunii Europene, invocată în cuprinsul Expunerii de motive, menționăm că atât instanțelor de judecată, cât și legiuitorului li se impun dispozițiile art. 147 alin. (3) din Constituție referitoare la obligativitatea deciziilor Curții Constituționale. Precizăm că, așa cum instanța de contencios constituțional a subliniat în Decizia nr. 1039/2012, „nicio altă autoritate publică, fie ea și instanță judecătorească, nu poate contesta considerentele de principiu rezultate din jurisprudența Curții Constituționale, aceasta fiind obligată să le aplice în mod corespunzător, respectarea deciziilor Curții Constituționale fiind o componentă esențială a statului de drept". Astfel fiind, sunt obligatorii considerentele reținute de Curtea Constituțională în Decizia nr. 390/2021, potrivit cărora „o instanță în judecătorească are abilitarea să analizeze conformitatea unei dispoziții "din legile interne", deci aparținând dreptului intern, cu dispozițiile de drept european prin prisma art. 148 din Constituție și, în cazul în care constată contrarietatea, are competența să aplice cu prioritate dispozițiile de drept al Uniunii în litigiile ce anteamază drepturile subiective ale cetățenilor. În toate cazurile, Curtea constată că, prin noțiunile de „legi interne" și „drept intern", Constituția are vedere exclusiv legislația infraconstituțională, Legea fundamentală prezervându-și

poziția ierarhic superioară în virtutea art. 11 alin. (3). Așa fiind, atunci când stabilește că „prevederile tratatelor constitutive ale Uniunii Europene, precum și celelalte reglementări comunitare cu caracter obligatoriu au prioritate față de dispozițiile contrare din legile interne”, art. 148 din Constituție nu atribuie dreptului Uniunii prioritate de aplicare față de Constituția României, astfel că o instanță națională nu are abilitatea de a analiza conformitatea unei dispoziții din dreptul intern, constatate ca fiind constituționale prin prisma art. 148 din Constituție, cu dispozițiile de drept european. Sistemul dreptului românesc este format din totalitatea normelor juridice adoptate de către statul român și care trebuie să fie în consonanță cu principiul supremației Constituției și principiul legalității, care sunt de esența cerintelor statului de drept, principii înscrise în art. 1 alin. (5) din Constituție, potrivit căruia „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”, unica autoritate legiuitoare a țării fiind Parlamentul, având în vedere că statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor legislative, executive și judecătorească - în cadrul democrației constituționale. Democrația constituțională, într-un stat de drept, nu este însă o abstracție, ci este o realitate a unui sistem în cadrul căruia supremația Constituției limitează suveranitatea legiuitorului, care în procesul de creare a normelor juridice și de adoptare a unor acte normative trebuie să țină cont de o serie de principii de rang constituțional (a se vedea **Decizia nr. 104 din 6 martie 2018**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 446 din 29 mai 2018, paragraful 73).”

Menționăm că, așa cum a subliniat în **Decizia nr. 1/2014**, „în ceea ce privește efectele deciziilor sale, Curtea Constituțională a statuat în mod constant că, potrivit art. 147 alin. (4) din Constituție, caracterul general obligatoriu vizează nu numai dispozitivul deciziilor Curții Constituționale, ci și considerentele pe care se sprijină acesta.

În consecință, atât Parlamentul, cât și Guvernul, respectiv autoritățile și instituțiile publice, urmează să respecte întru totul atât considerentele, cât și dispozitivul deciziilor Curții.”

Ținând seama de cele de mai sus, soluția legislativă de eliminare a răspunderii disciplinare a judecătorilor în cazul nerespectării deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, apare ca fiind contrară jurisprudenței Curții Constituționale în domeniu și nu ar trebui adoptată, întrucât respectarea deciziilor Curții Constituționale al căror efect obligatoriu este consacrat de art. 147 alin. (4) din Constituție și a deciziilor Înaltei Curți de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii – al căror efect obligatoriu derivă din dispozițiile art. 126 alin. (3) din Legea fundamentală reprezintă o componentă esențială a statului de drept.

Așa cum se subliniază și în avizul Consiliului Superior al Magistraturii, în acest context, ținând seama de specificul dreptului Uniunii Europene și de raportul acestuia cu dreptul intern, astfel cum este consacrat de dispozițiile art. 148 din Constituția României, este de analizat, de asemenea dacă proiectul nu ar trebui să stabilească drept abatere disciplinară, pe lângă nerespectarea deciziilor Curții Constituționale ori a deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii, și nerespectarea hotărârilor Curții de Justiție a Uniunii Europene.”

Potrivit dispozițiilor art. 10 alin. (4) din Legea nr. 24/2000 “Observațiile și propunerile Consiliului Legislativ privind respectarea normelor de tehnică legislativă vor fi avute în vedere la definitivarea proiectului de act normativ. Neacceptarea acestora trebuie motivată în cuprinsul actului de prezentare a proiectului sau într-o notă însoțitoare.” Or, cu toate că nu au fost acceptate observațiile și propunerile Consiliului Legislativ, acestea nu au fost motivate nici în cuprinsul actului de prezentare a proiectului și nici într-o notă însoțitoare, contrar dispozițiilor **art. 10 alin. (4) din Legea nr. 24/2000. Drept urmare, s-a încălcat principiul legalității, prevăzut de art. 1 alin. (5) din Constituția României.**

- II. În privința neconstituționalității dispozițiilor art. 206 și art. 234 alin. (2) din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor, solicităm Curții Constituționale a României să aibă în vedere următoarele aspecte:**

Din analiza **textului art. 206** se poate constata că acesta permite judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat judecătorilor și procurorilor să fie membri ai oricăror persoane juridice de drept privat fără scop patrimonial, putând face parte din organele de conducere ale acestora.

Drept urmare, aceștia pot fi membri sau organe de conducere ai oricăror ONG-uri care nu sunt asociații profesionale și sunt non-juridice și care pot fi finanțate de diverse persoane fizice sau juridice, inclusiv de partide politice pentru obținerea propriilor interese. Or, activitatea pe care o pot desfășura aceștia în diverse ONG-uri, precum și apartenența la acestea permite o interferență în activitatea judecătorilor și procurorilor, deoarece activitatea lor poate să fie influențată direct sau indirect, fiind afectată astfel independența sistemul de justiției, precum și dreptul cetățenilor la un proces echitabil.

Totodată, din analiza textului **art. 234 alin. (2)** se poate constata că acesta permite judecătorilor, procurorilor, magistraților asistenți și personalului de specialitate juridică asimilat acestora să participe la întocmirea unor documente interne sau internaționale ale oricăror persoane fizice/juridice. Acest aspect intră în contradicție cu Statutul judecătorilor și procurorilor și permite afectarea independenței și imparțialității acestora.

Proiectele cu finanțare externă la care face referire acest text sunt derulate pe plan național sau internațional de diferite ONG-uri, prin încasarea unor sume de bani importante prin intermediul acestora, existând cel puțin o aparență de fidelizare față de diferite grupuri de interese precum și crearea unei presiuni asupra judecătorilor și procurorilor implicați, fiind afectată independența și imparțialitatea acestora. Astfel, art. 234 alin. (2) permite cooptarea judecătorilor și procurorilor în diverse structuri/organisme create de persoane fizice/juridice din România sau din străinătate, care prin activitatea și politica respectivelor structuri/organisme să influențeze în mod direct sau indirect cel puțin judecătoria, procuroria, magistrații-asistenți și personalul de specialitate juridică asimilat pe care i-au cooptat.

Or, potrivit:

- dispozițiilor **art. 124 alin. (1), (2) și (3) din Constituția României**, privind înfăptuirea justiției, în România:
 - o **justiția se înfăptuiește în numele legii** (neputându-se înfăptui în numele unui grup de interese, chiar asociate într-un ONG și nici în numele unor persoane fizice sau juridice care sub pretextul derulării unor proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției sau redactării unor documente interne sau internaționale pot angaja judecători ca experți sau în cadrul unor comisii de examinare sau de întocmire de acte, subordonând practic justiția din România și influențând independența judecătorilor),

- **justiția este unică, imparțială și egală pentru toți** (neputând fi înfăptuită cu influența exercitată de diverse grupuri de interese), judecătorii trebuie să fie independenți și să se supună numai legii (apartenența la diverse ONG-uri non-juridice și care nu sunt asociații profesionale afectează independența și imparțialitatea judecătorilor prin influențarea directă sau indirectă);
- dispozițiile **art. 132 alin. (1) din Constituția României**, care prevăd că **procurorii trebuie să își desfășoare activitatea potrivit principiului legalității și al imparțialității**. Or, apartenența la diverse ONG-uri non-juridice și care nu sunt asociații profesionale, precum și angajarea procurorilor de diverse persoane fizice sau juridice ca experți sub pretextul derulării unor proiecte cu finanțare externă în domeniul justiției sau ca membri în cadrul unor comisii de examinare sau de întocmire de acte interne și internaționale influențând independența judecătorilor și procurorilor, afectează independența și imparțialitatea procurorilor prin influențarea directă sau indirectă. Or, independența și imparțialitatea procurorilor este extrem de importantă având în vedere dispozițiile art. 131 alin. (1) și (2) din Constituție potrivit cărora în activitatea judiciară, Ministerul Public prin procurorii constituiți în parchete reprezintă interesele generale ale societății și apără ordinea de drept, precum și drepturile și libertățile cetățenilor.

Față de rolul extrem de important pe care îl are independența și imparțialitatea judecătorilor și procurorilor pentru înfăptuirea justiției în România și reprezentarea intereselor generale ale societății și apărarea ordinii de drept, a drepturilor și libertățile cetățenilor, Constituția României prevede în mod expres la 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) incompatibilități exprese, respectiv că funcția de judecător și procuror sunt incompatibile cu orice altă funcție publică sau privată, cu excepția funcțiilor didactice din învățământul superior.

Or, aceste interdicții exprese prevăzute de Constituție, care permit ca judecătorii și procurorii să obțină venituri numai din exercitarea funcțiilor didactice din învățământul superior, precum și din exercitarea funcției de judecător și procuror pentru care le sunt plătite salariile și avantajelor financiare prevăzute de legislația în vigoare de Statul Român, de la bugetul de stat, reprezintă garanții pentru exercitarea funcțiilor în condiții adecvate și pentru evitarea unor activități care ar atrage neglijarea obligațiilor profesionale ori afectarea independenței, integrității, imparțialității și demnității judecătorilor și procurorilor.

Legile adoptate de către Parlamentul României pot să cuprindă numai norme prin care se dau expresie și eficiență dispozițiilor constituționale, parlamentarii neputând ca prin legile pe care le adoptă să se îndepărteze de la spiritul și litera Constituției României.

Cu toate acestea, **normele conținute de art. 206 și art. 234 alin. (2) din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor permit încălcarea spiritului și literii Constituției**

în privința independenței și imparțialității judecătorilor și procurorilor, precum și încălcarea incompatibilităților exprese prevăzute de art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituție, cu implicații negative directe asupra dreptului la un proces echitabil al cetățenilor care este garantat de art. 21 alin. (3) din Constituția României.

III. În privința neconstituționalității dispozițiilor art. 228 alin. (5)-(7) din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor solicităm Curții Constituționale a României să aibă în vedere următoarele aspecte:

Articolul 228 alin. (1) reglementează interdicția aplicată judecătorilor, procurorilor, magistraților-asistenți, personalul de specialitate juridică asimilat acestora, personalul auxiliar de specialitate și personalul conex personalului de specialitate al instanțelor judecătorești și parchetelor, în sensul că aceștia nu pot fi lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai vreunui serviciu de informații.

Alin. (2) al art. 228 prevede sancțiunea încălcării interdicției prevăzute la alin. (1), respectiv eliberarea din funcția deținută.

Alin. (3) al art. 228 reglementează obligația tuturor persoanelor de la alin. (1) de a completa anual o declarație olografă pe propria răspundere din care să rezulte că nu au fost și nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai niciunui serviciu de informații.

Alin. (4) al art. 228 stabilește autoritatea competentă să facă verificarea veridicității datelor din declarațiile anuale date de persoanele de la alin. (1), respectiv Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

Cu toate că s-a prevăzut în lege interdicția (cazul de incompatibilitate), sancțiunea (eliberarea din funcția deținută în cazul încălcării interdicției), precum și faptul că persoanele indicate la alin. (1), judecători, procurori și asimilați ai sistemului de justiție trebuie să depună anual o declarație pe proprie răspundere din care să rezulte că nu au încălcat interdicția prevăzută de lege, iar Consiliul Suprem de Apărare a Țării este autoritatea competentă să verifice veridicitatea acestor declarații, ca urmare a normelor cuprinse la alin. (5) și (6) al articolului 228 nu este prevăzută o verificare reală și efectivă a respectării interdicției prevăzute de lege și nici nu îi este permis cetățeanului să aibă acces efectiv și eficace la instanța de contencios – administrativ pentru a contesta dacă vreuna dintre persoanele prevăzute la alin. (1) a încălcat interdicția prevăzută de lege și să i se poată aplica sancțiunea și să fie exclus din sistemul de justiție.

Aceasta deoarece alin. (5) al art. 228 prevede emiterea unui înscris (act administrativ) de către CSAT **numai în situația în care constată că una dintre persoanele prevăzute la alin. (1) a încălcat interdicția/incompatibilitate**. Nefiind obligat CSAT să emită un act administrativ

și în situația în care constată că declarațiile sunt veridice și persoana verificată nu a încălcat interdicția /incompatibilitate.

Aceasta înseamnă că toate persoanele indicate la alin. (1) pentru care CSAT nu a emis un act administrativ se *prezumă* că nu au încălcat interdicția/incompatibilitate. Or, în instanță nu pot fi atacate prezumții.

Totodată, nu se poate efectua un control dacă CSAT a **verificat efectiv veridicitatea tuturor** declarațiilor date de persoanele de la alin. (1), **permițându-i-se astfel CSAT-ului să verifice arbitrar declarațiile judecătorilor și procurorilor**, ceea ce poate conduce la menținerea în sistemul de justiție a unor persoane care și-au încălcat interdicția de la alin. (1), ceea ce afectează independența și imparțialitatea întregului sistem de justiție.

Interferența serviciilor de informații în justiție și în activitatea judiciară sunt incompatibile cu principiile democrației și ale statului de drept.

Din aceste motive art. 228 alin. (5) încalcă dispozițiile constituționale privind:

- imparțialitatea judecătorilor și procurorilor, respectiv dispozițiile art. 124 alin. (1), (2) și (3), precum și art. 132 alin. (1) și (2) din Constituția României;
- incompatibilitățile exprese prevăzute de normele constituționale privind deținerea oricărei funcții publice sau private de către judecători și procurori, respectiv dispozițiile art. 125 alin. (3) și art. 132 alin. (2) din Constituția României;
- dreptul la un proces echitabil garantat de art. 21 alin. (3) din Constituția României, cetățenii nebeneficiind de o instanță independentă și imparțială.

Totodată, ca urmare a faptului că potrivit alin. (6) în instanța de contencios administrativ poate fi atacat numai actul emis de către CSAT la alin (5) care se referă numai la situația în care CSAT a constatat încălcarea de către persoanele de la alin.(1) a incompatibilității, aceste aliniate **încalcă și dreptul de acces efectiv și eficient la instanță, garantat de art. 21 alin. (1) din Constituție, și dreptul de a supune controlului judecătoresc al instanței de contencios administrativ al actelor administrative emise de autoritățile publice, garantat de art. 126 alin. (6) din Constituție, a actului prin care CSAT ar constata că o persoană de la alin. (1) nu a încălcat incompatibilitatea, iar declarația sa este veridică.**

Față de cele menționate anterior, se poate constata că dispozițiile articolelor criticate din LEGEA privind statutul judecătorilor și procurorilor încalcă dispozițiile art. 1 alin. (5), art. 124 alin. (1), (2) și (3), art. 132 alin. (1) și (2), art. 147 alin. (4) și art. 21 din Constituția României, cu impact direct asupra dreptului la proces echitabil garantat de către art. 21 alin. (3) din Constituția României tuturor cetățenilor, principiului supremației Constituției garantat de art. 1 alin. (5) din Constituție și dreptul cetățenilor de acces efectiv și eficient la o instanță, inclusiv la instanța de contencios administrativ, garantate de art. 21 și art. 126 alin. (6) din Constituție.

Menționăm că prezentul *amicus curiae* este susținut și de un număr de peste 13.500 cetățeni care au semnat o *Scrisoare deschisă către Curtea Constituțională a României*, ale căror semnături pot fi vizualizate accesând link-ul:

https://www.petitiononline.com/cetatenii_romaniei_solicita_ccr_sa_isi_respecte_rolul_de_garant_al_suprematiei_constitutiei_romaniei .

Cu deosebită considerație,

Coaliția pentru Apărarea Statului de Drept

Președinte Elena Radu

av. Elena Radu